

[Bjørn Elmquist]

Vil der blive etableret en aftale om at fjerne atomraketter, og hvilke typer bliver der så tale om? Vil det føre til et atomvåbenfrit Europa? Vil den tilstand brede sig til hele verden? Hvad vil og bør der ske på andre våbenområder, og hvad vil det betyde for sikkerheden, på vor del af kloden og andre steder? Hvordan vil forholdene mellem Øst og Vest udvikle sig og mellem Nord og Syd? Vil der blive en bedre verden at leve i? Hvordan vil de nye balancer etableres sig? Der er masser af denne slags meget vidtrækkende spørgsmål. Svarene vil givetvis lade vente længe på sig, og de vil næppe blive af kategorisk karakter, dvs. af ja/nej-typen. Med den bevægelse, der nu forhåbentlig er i gang, vil vi dog også i morgendagens verden være stillet over for mere gråt i gråt end sort og hvidt.

I Venstre støtter vi til fulde den indstilling, at vi skal støtte de bestræbelser for at nå frem til at fjerne atomraketter, der for tiden udfolder sig mellem USA og Sovjet. Vi mener også, at Danmark og den danske regering bør yde et bidrag til, at en sådan aftale bliver en realitet, og at denne aftale kan komme til at tjene også til en mere generel nedrustning.

Vi ønsker at understrege, at der skal stilles en række krav og næres en række ønsker til sådan en aftale – først og fremmest, at den binder begge parter, og at der bliver muligheder for reel kontrol af, at aftalen bliver overholdt. Her må vor regering, vor forsvarsalliance, NATO, og hovedforhandleren, om man så må sige, i den vestlige kreds, USA, gøre deres til, at disse ønsker og krav bliver tilgodeset.

Det gælder også med hensyn til spørgsmålet om Danmarks og vore allieredes sikkerhed. Det kan jo ikke skjules, og det bør bestemt heller ikke på nogen måde skjules, at de foreliggende forhandlingsoplæg vedrørende atomraketterne i Europa giver anledning til en række betænkeligheder set i sammenhæng med den fælles strategi i hele NATO-forsvarsalliancen: afskrækkelse og fleksibelt gensvar osv. Vi må ikke se bort fra, at dette system, som vi har opereret med indtil nu, har skabt eller i det mindste bidraget til de sidste mere end fyrré års fred og stabilitet i vores del af verden, hvad der faktisk er en historisk rekordlang periode uden krig.

Venstre er derfor af den helt klare opfattelse, at en af Danmarks og vore allieredes væsentlige forpligtelser i denne situation er viljen til, som det hedder i udenrigsministerens redegørelse, med vort eget forsvarsberedskab at tage konsekvensen af denne mindre afhængighed af kernevåben, som vi går ind for. Vi ønsker ligeledes at understrege, hvor vigtigt det er, at en gradvis frigørelse for atomvåbenenes rolle ikke fører til en svækkelse af Danmarks og Vestens sikkerhed på grund af skævheder i den konventionelle balance mellem Øst og Vest. Men jeg ønsker at slutte denne del af mit indlæg med at erklære mit partis fulde tilslutning til håbet om – som det er udtrykt i ministerens redegørelse, og som flere også allerede har nævnt det – at forhandlingerne mellem USA og Sovjet og en aftale mellem dem kan blive begyndelsen til begyndelsen.

Jeg vil herefter beskæftige mig med to forhold, der har relation til disse forhandlinger mellem supermagterne uden dog direkte at være involveret i dem: for det første menneskerettighedssituationen i Sovjetunionen og andre Østlande og dernæst spørgsmålet om de europæiske landes indflydelse på, hvad der sker.

Som bekendt forhandles der under Helsingforsaftalerne om den menneskelige dimension, og for tiden foregår det i Wien. Vi hører og læser meget om det nye begreb i USSR lanceret af generalsekretær Gorbatsjov, glasnost, eller hvordan det nu udtales. Nogle siger, at det betyder åbenhed, andre siger, at det betyder offentlighed. Der er på det seneste løsladt nogle refusniks og andre systemkritikere fra sovjetiske fængsler; nogle har også kunnet rejse ud, heldigvis flere end før, ja langt flere.

Jeg har selv, som andre danske politikere, haft lejlighed til på det seneste at snakke med nogle af disse sovjetborgere, og de har trods glæde over egen løsladelse og over egen konkret situation ikke kunnet formidle indtryk af, at denne glasnostkampagne er særlig omfattende eller dybtgående. Den danske Helsingforskomité, som nogle af os her i Folketinget også er medlemmer af, søger i øjeblikket mulighed for at få verificeret, om denne glasnost f.eks. på menneskerettighedsområdet i Sovjetunionen har sat sig eller er ved at sætte sig spor i lovgivningen. Det er nemlig et af de afgørende kriterier for, om